СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 265. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 13-го ЛИСТОПАДА 1948. No. 265. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 13, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ГУВЕР ВИЯВЛЯЄ НАЧЕРК РЕОРГАНІЗАЦІЇ УРЯДУ

Вашингтон, 11 листопада. — Бувший президент Герберт Гувер виявив у головних начерках пляни реорганізації федерального уряду, випрацьовані спеціяльно конгресом настановленою комісією для цієї справи. Гувер є головою цієї комісії, складеної по половині з республиканців і демократів, яка працювала впродовж 14 місяців. Він каже, що повний звіт цеї Федеральної Комісії для Реорганізації Уряду буде предявлений конгресові перед днем 10 січня 1949 р., а тимчасом він на пресовій конференції виявив такі точки з вислідів праці: 1. Не Комісія Цивільної Служби має бути відповідальна за іменування нових урядовців, а кожний департамент має самий вибирати свій персонал; 2. поштовий департамент має бути опертий на чисто бизнесових підставах і бути вільний від політичних впливів. Це значить, що місцевих почтмайстрів не має іменувати президент, але місцеві чинники; 3. звільнити президента від правильних наладжувань відносин по департаментах і бюрах, а залишити йому тільки координацію бюр; 4. посилити департамент праці; 5. подбати за настановлення на вищих становищах людей для карієри і дати їм відповідну платню, щоб вони не залишали федеральної служби для переходу до приватних підприємств. — Коли ці зміни будуть переведені, тоді уряд заощадить кілька більйонів річно в майбутності — оце особиста думка колишнього президента.

ДЕМОКРАТИ ЗА СПІВПРАЦЮ З „ПОСТУПОВИМИ" РЕСПУБЛИКАНЦЯМИ.

Кій Вест, на Флориді. — Коли сен. Дж. Гаверд МекҐрат, предсідник Краєвого Демократичного Комітету приїхав сюди з Вашингтону, його обступили репортери, засипуючи різними запитами. Між іншими запитували про становище демократів до заяв деяких республиканців, що вони будуть підтримувати програму президента. На це МекҐрат сказав, що демократи приймуть підтримку „поступових" республиканців. Коли запитали його, що зробить президент з демократами, які не йшли солідарно підчас виборів, він відповів, що президент простить „повседневні" гріхи, але не тяжкі. Люди що знають президента, розуміють це так, що президентові важко вважати за співпрацівників таких демократів, які поламали партійну дисципліну і перейшли підчас виборів у табір противників для особистої користи. — З урядових кол у Вашингтоні наспіли вісті, що демократи, які підчас виборів пішли з південними ребелянтами проти президента, можуть бути усунені з провідних федеральних становищ. Це була б свого роду партійна „чистка".

У Филаделфії почався Світовий Конгрес Українського Жіноцтва

СЕНАТОРКА ОЛЕНА КИСІЛЕВСЬКА ПОЧЕСНОЮ ПРЕДСІДНИЦЕЮ.

Филаделфія, 12. листопада. (Телефоном) — Сьогодні в год. 10-тій перед полуднем в конференційній залі готелю Аделфія почався Світовий Конгрес Українського Жіноцтва, кінцевою метою якого є створення Світової Федерації Українського Жіноцтва. Після ранішних відправ в місцевих українських католицькій і православній церквах та після реєстрації делегаток, на залю Конгресу вступили з українськими, американськими і канадійськими прапорами українські пластунки, а за ними делегатки. Конгрес відкрила короткою промовою голова Союзу Українок Америки та голова Конгресового Комітету, п-ні Олена Лотоцька, вітаючи гостей та коротко з'ясовуючи завдання і цілі Конгресу. На почесну предсідницю Конгресу серед грімких оплесків вибрано сеніорку українського громадського життя взагалі, а жіночого руху зокрема, бувшу сенаторку Олену Кисілевську. До президії Конгресу вибрані пані: Олена Лотоцька (Союз Українок Америки); Євгенія Ситник (Організація Українських Жінок в Канаді) та Ірина Павликовська (Об'єднання Українських Жінок на Еміграції). Їх заступницями вибрані пані: Савчук (Канада), Олена Штогрин (ЗДА) та Марія Гоголь (ЗДА). До секретаріяту до цеї хвилини вибрана п-ні Дарія Ребет, яка тільки вчора приїхала з Европи. Досі на Конгрес зголосилося 89 делегаток зі Злучених Держав, Канади та Европи. Наради продовжуються.

Ванденберг остерігає Совети перед новими агресивними потягненнями

Филаделфія, 11. листопада. — Сенатор Артур Г. Ванденберґ, голова комісії закордонних справ у сенаті, вийшов з осторогою на адресу Советів, щоб вони не робили мильних заключень з останніх американських виборів і не пробували робити якісь нові агресивні потягнення. Він закинув диктаторові з Кремля, що вони живуть самообманом, коли думають, що Америка у своїй двопартійній системі є поділена і що вислід виборів покінчив двопартійну систему в закордонній політиці. Ванденберґ пригадав на такі засади американської закордонної політики: 7. Виключення угодовства; 2. повна підтримка для Обєднаних Держав; 3. вся можлива допомога для заприязнених незалежних держав у їх змаганні „встоятися на їх власних ногах в обороні їхньої волі". — Оці засади потвердив сенатор у промові при вручуванні йому медалі від Товариства Резервових Офіцерів у признанні за його мирові змагання. Медалю прийняв йому губернатор Пенсилвенії, Джеймс Г. Доф.

ГРЕЦЬКІ БОЛЬШЕВИКИ СХОПИЛИ АМЕРИКАНСЬКОГО ІНЖЕНЕРА.

Атени, 12. листопада. — Чотирьох грецьких большевиків схопили в районі Тріполіс на Пелопонезі американського інженера Ф. Л. МекШейна з Ньюбургу, Н. Й. Разом з ним схоплено чотирьох греків, одного з яких опісля звільнено. Поліція веде інтензивні доходження.

АТЛІ ПРОТИ ЗУСТРІЧІ ТРУМАНА ЗІ СТАЛІНОМ

Лондон, 12. листопада. — Британський премієр Клемент Атлі висловився вчора проти особистої зустрічі президента Трумана зі Сталіном „для обговорення актуальних проблем", про плян якої в останньому почали кружляти всілякі здогади. Премієр Атлі заявив в Палаті Громад: „Загально кажучи, я думаю, що було б краще, щоби міжнародні проблеми полагоджувати через Об'єднані Нації, якщо їх не можна наладнати нормальними дипломатичними шляхами". Атлі зложив свою заяву у відповідь на запит лейбуристського члена Палати Г. Л. Остина.

Важливі наради секретара оборони з европейськими керівниками

Париж, 12 листопада. В цьому місті перебуває тепер секретар департаменту оборони, Джеймс Форестал, і вчора він відбув цілий ряд важливих нарад з американськими і европейськими керівниками, головно зі секретарем стейту ген. Маршалом, адміністратором Програми Европейської Відбудовн Гарріманом, предсідником Генеральної Асамблеї ОД д-ром Еваттом, французьким міністром війни Полем Рамадіє, американським амбасадором Кеффері та іншими. Точний предмет і перебіг нарад невідомий, але його зв'язується зі справою Берліна. Сьогодні Форестал відлетів до Лондону, де відбуде ряд дальших нарад, а з Лондону полетить до Берліна та матиме наради з американським головнокомандуючим в Европі, ген. Клеєм. Особливо довгі і важливі наради мав Форестал зі секретаром стейту Маршалом. З поінформованих джерел додається, що окремою справою в нарадах з військовими керівниками була нова советська загроза західному повітряному постачанню і зв'язана з цим безпосередня загроза военного конфлікту. В конференції з дипломатичними керівниками зверталося окрему увагу на значення поспіху, з яким советська преса підхоплює кожну вістку про можливість особистої зустрічі президента Трумана зі Сталіном.

ФІЛД МАРШАЛ МОНТҐОМЕРІ ЗАКІНЧИВ НАРАДИ В ҐААЗІ

Ґааґа Голандія, 12 листопада. Після цілого ряду таємних нарад з військовими керівниками у Франції та зі західними військовими губернаторами в Німеччині, філд маршал Монтґомері, шеф штабу головнокомандуючих західного оборонного союзу, закінчив вчора такі самі наради з військовими і державними керівниками Голандії. Сьогодні він мав виїхати в тих самих цілях до столиці Бельгії.

МІЖНАРОДНИЙ СУД ПОТВЕРДИВ ВИНУ ЯПОНСЬКИХ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

Токіо, 12. листопада.—Міжнародний Військовий Трибунал потвердив вчора в усіх пунктах вину колишнього японського премієра Тохо та 24 інших співобвинувачених колишніх військових і політичних керівників Японії. Усім їм доказано вину в змові проти миру, агресивній війні та в цілому ряді воєнних злочинів, включно зі знущаннями та вбивствами полонених.

СТРАЙК ДОКОВИХ РОБІТНИКІВ ПОШИРЮЄТЬСЯ.

Ню Йорк. — За звідомленнями Міжнародного Товариства Докових Робітників неавторизований страйк цих робітників поширився на пристань у Филаделфії й інші пристані на Атлантійськім побережжі. У Ню Йорку зголосилися до праці тільки 885 робітників. Перед у страйку веде відділ 791 юнії для демонстрації проти досмертного юнійного предсідника, Джозефа П. Райена, закидаючи йому, що він не допильнував належно членських інтересів у переговорах з корабельними власниками. У цій юнії йде здавна боротьба між комуністичними й некомуністичними елементами, які при останніх виборах перебрали керму юнії. Внаслідок страйку корабельний рух на східнім побережжі майже цілковито заставлений. Подібний стан панує на західнім побережжі, де страйк докових робітників триває вже третій місяць.

НЕМА ПРИЧИНИ ПОБОЮВАТИСЯ ЗА ДОБРОБУТ У БИЗНЕСІ.

Вашингтон. — Не зважаючи на обіцянку президента, що закон Тефта Гартлія буде відкликаний, він надальше остається в силі й тому нема причини побоюватися наглих змін у бизнесі — таку думку висловив Робетр Н. Денгам, головний правний дорадник Краєвої Ради Робітничих Відносин, яка вирішує непевні постанови згаданого закона. Денгам є республиканцем і звісний з того, що він гостро виконує постанови закону Тефта-Гартлія. На підставі закона він має служити в уряді впродовж 4 літ від липня 1947 р. Тільки зміна закона може причинитися до його уступлення з теперішнього становища.

РОБІТНИЧІ ВІДНОСИНИ НЕ МОЖУТЬ БУТИ ШВИДКО НАЛАДНАНІ.

Вашингтон. — Експерти робітничих справ передбачують довший період непевности й замішання в складенні робітничої політики після виборів. У деяких підприємствах відносини між власниками й робітниками вже наладжені й тому там заповідається період спокійної праці. Зате в інших підприємствах робітники пішли так далеко у своїх домаганнях, що їм важко буде уступити тим більше, що вони надіялися користей для робітничої справи на випадок перемоги демократів. Однотижневий час після виборів ще не дав спромоги прослідити справжнього наставлення робітництва, а колективні переговори, які почалися між страйкуючими доковими робітниками на західнім побережжі й власниками кораблів вказують, що робітники відчувають, що уряд тепер сильніший і тому вони годяться на урядове посередництво.

НІМЕЦЬКА ФІЛЬМА З ЖИТТЯ СКИТАЛЬЦІВ.

Ню Йорк. — Підприємство „Асторія Філмс" почало виставляти в Евеню Плейгавс фільму „Лонг из ди Ровд" — „Довга дорога", вироблену в Німеччині під доглядом американського військового правління. Фільма представляє життя жидівських скитальників, хоч не бракує в ній загальних скитальчих картин. Розмови ведені в мовах жидівській, польській та німецькій.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ ПРИЙМАТИМЕ АМЕРИКАНЦІВ БЕЗ ПАСПОРТОВИХ ВІЗІВ.

Вашингтон. — Уряд Великобританії поробив усі приготування, щоб подорожні, громадяни Злучених Держав, могли візди до цеї країни без паспортових візів. Число американців, які відвідують Великобританію, досягає до 300,000 річно. Оприлюднення відповідного розпорядку прийде цими днями. Яке становище займе в цій справі уряд Злучених Держав, ще не знати, бо американські іміграційні закони не дозволяють допускати чужинних громадян без візів. На підставі британського розпорядку американські подорожні будуть мати право відвідувати теж некомуністичні країни Европи, до яких сягає британська влада. Крім того деякі країни вже давніше оголосили, що прийматимуть американських подорожних без візів. Між ними є Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембурґ, Швайцарія, Скандинавські країни, Канада, Бермуда і деякі південно-американські республики.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК В БРАЗИЛІЇ.

З кінцем вересня почав виходити в місті Сан-Павло, в Бразилії, тижневик українською мовою „Наша Думка". Його адреса: Caixa Postal 4041, Sao Paulo, Brasil. Видавцем і відповідальним редактором є Михайло Дзюра. „Наша Думка" є гарно надрукована і має місячний ілюстрований додаток. Часопис подає різні повідомлення, має цікаві відділи, зокрема „Портуґальська мова для українців", подавана лекціями в кожному числі. Портуґальські газети радо привітали нову українську газету.

БИТВА ЗА КИТАЙ

МІЛЬЙОНОВІ АРМІЇ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В БИТВІ ЗА СУЧОВ; ДЕСЯТКИ ТИСЯЧ ВБИТИХ; НАЦІОНАЛІСТИ ПОВІДОМЛЯЮТЬ ПРО ПЕРЕМОГУ НАД ЧЕРВОНИМИ.

Нанкінґ, 12 листопада. — Ген. Тенґ Вен-ий, офіціяльний речник уряду, повідомив вчора ввечорі на пресовій конференції, що на довгому на 200 миль фронті боротьби за важливу базу Сучов прийшло да найбільшої в цій війні битви, в якій взяли участь мільйон вояків по обох боках. Він ствердив, що комуністи мають чисельну перевагу, яку уряд намагається вирівняти новими підкріпленнями. В битві взяли участь всі роди зброї, включно з бомбардувальниками та бoєвими літаками. У цій битві мас за Сучов продовж останніх трьох днів комуністи мали втратити 30,000 вояків вбитими, тоді як кількість жертв по урядовому боці доходить до 10,000. Битву за Сучов вже порівнюють з Дюнкерком і Сталінградом. Рівночасно з цими подіями на фронті, китайський уряд почав — згідно з офіціяльним повідомленням — безпощадну боротьбу проти комуністичного „другого фронту" в його запіллі, що в останньому проявилося в зв'язаних з „рижовим страйком" заворушеннях в Нанкінґу та Шанґгаю, де проголошено виїмкове положення. По вулицях постійно патролюють відділи поліції і війська, провіряючи документацію прохожих. Уряд рівночасно заповів цілий ряд внутрішніх реформ, головно далекойдучу реформу валюти. Останній розвиток в тій країні вважається за всеобіймаючу і рішальну битву за Китай.

ФРАНКО ПРОПОНУЄ УЧАСТЬ ЕСПАНІЇ В ЗАХІДНІЙ КОАЛІЦІЇ; ХОЧЕ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЗИЧКИ.

Мадрид, 12 листопада. — Шеф еспанського уряду, ген. Франсіско Франко, заявив вчора, що західні демократії повинні зорганізувати оборонний союз до якого Еспанія радо приступила б. Він звернув увагу на загальну большевицьку загрозу, висловлюючи думку, що Совети, якщоб вони не бачили для себе можливостей перемоги, вони не вели б такої виразно агресивної політики, що в кожній хвилині могла б викликати нову війну. Ген. Франко головно підкреслив, що він і еспанський нарід бажають собі якнайкращих стосунків зі Злученими Державами Америки. При цій нагоді він висловив надію, що Америка признає Еспанії позичку у висоті $200,000,000 на модернізацію еспанської індустрії і транспорту.

ЗБІЛЬШУЮТЬ ПОВІТРЯНЕ ПОСТАЧАННЯ ДО БЛЬОКОВАНОГО БЕРЛІНА.

Берлін, 12 листопада. — З кол американського військового управління повідомили, що вже в грудні 55 великих американських транспортових літаків типу С-54 будуть перенесені на аеродром в Целлє в британській зоні і звідтіль доставлятимуть продукти до бльокованого Советами Берліна. Ця переставка зменшить більше ніж на половину віддаль транспорту і тим самим збільшить його можливості.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ БАРИКАДИ НА ВУЛИЦЯХ ПАРИЖА.

Париж, 12 листопада.—Вчора тут, правдоподібно з нагоди річниці закінчення 1-шої світової війни, комуністи намагалися влаштувати „актуальну" демонстрацію і при цій нагоді дійшло на історичних Елізейських полях до кривавого зудару з поліцією, при чому понад 50 осіб були поранені, деякі важко. 18 большевиків, між ними двох комуністичних послів, були заарештовані під час демонстрації. Заворушення почалися після полудня, як комуністи відлучилися від звичайної загальної демонстрації, що мала пройти через Тріюмфальну Арку, та почали організувати свою власну демонстрацію. Поліція їм загородила дорогу й тоді прийшло до бійки камінням і палицями, а вкінці впали теж стріли. Комуністи почали зривати з вулиць каміння, стягати дерева та будувати свої традиційні барикади, що їх поліція швидко „взяла" приступом і з „флангів", користуючись переважно палицями. Ранені були по обох боках.

ФРАНЦУЗЬКА ОПОЗИЦІЯ В СПРАВІ РУРЩИНИ ПРИПІЗНЮЄ НАРАДИ.

Лондон, 12 листопада. — Вчора тут почалася шістьдержавна конференція в справі адміністрації і контролі німецької важкої індустрії в промисловому басейні Рурщини. В конференції беруть участь представники Злучених Держав, Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембурґу. Франція рішучо противиться американсько - британським плянам в цій справі і це припізнює загальний перебіг нарад.

ПРОТЕСТАЦІЙНІ СТРАЙКИ НІМЦІВ ПРОТИ ВИСОКИХ КОШТІВ ПРОЖИТКУ.

Франкфурт над Майном, Німеччина, 12 листопада.—Мільйони німців у західних зонах припинили вчора на один день працю на знак протесту проти високих коштів прожитку. Першою видною ознакою страйку, було те, що по всіх більших містах зупинились на вулицях трамваї. Здогадуються, що в страйку загально візьме участь 8 до 12 мільйонів робітників.

БЕЗНАДІЙНЕ ШУКАННЯ КОМПРОМІСУ В БЕРЛІНСЬКОМУ СПОРІ.

Париж, 12 листопада.— Цьогомісячний предсідник Ради Безпеки та речник членів цеї Ради незаінтересованих безпосередньо в советсько-західному спорі в справі Берліна, арґентинський представник д-р Брамуґлія, відбув вчора конференцію з представниками західних великодержав, намагаючись найти вихід з „мертвої точки". Західні представники мали виявити готовість з увагою розглянути нову пропозицію, що могла б причинитися до мирного полагодження спору.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0562.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РЯТУВАТИ!

Трапилась нагода почути найновіші вісті про українську скитальщину в Европі від людини, що щойно вернула з Німеччини до Америки. Вислухавши в редакції кількагодинного оповідання про нужденне життя та нові терпіння скитальців, хочеться з усієї сили кликнути до нашого громадянства:

Ради Бога — рятуйте від певної загибелі цей квіт українського народу, який ще можна врятувати! Висилайте негайно тисячами посвідчення про працю і мешкання! Не жалійте доляра на ведення допомогової й рятункової акції. Не дискутуйте й критикуйте, а рятуйте!

Подібними словами промовляв наш часопис до громадянства вже багато разів, але тепер прийшла така година, якої вже не можна пропустити, бо це означало б провалити цілу справу рятування української скитальщини. Рятуйте всіми силами і засобами! — це слова американського українця, що оглядав власними очима, що діється по скитальчих таборах і сам переконався, які муки приходиться переходити тим, що стараються видістатись з таборів і дістатись до вільних країн. Як є з українськими скитальцями, для нас не новина. Проте, коли почується про ці страждання від свіжої особи та очевидця, то годі здержатись від свіжого потрясення й обурення.

Нам здається, що треба доконче нової акції наших центральних Комітетів, Допомогового й Конгресового, перед урядовими чинниками в Вашингтоні, щоби представити там надужиття американської бюрократії у відношенні до Д.П., а зокрема до українських скитальців. Думаємо, що подібну акцію поведуть теж інші етнічні групи, бо й в них повно жалів на урядовців вІРО та консулятах, що не поводяться з Д.П. по людськи. В справі українських скитальців треба інтервенювати ще й тому, що коли справи з допущенням Д.П. до Америки будуть вестись у такий спосіб, як досі, то цілком певно не дістанеться сюди навіть те мінімальне число, на яке можна було рахувати навіть в найгірших обставинах.

Одначе в першу чергу треба памятати за це, що є нині найважніше: На посвідчення на працю і помешкання. Тут уже не можна на нікого нарікати і на нікого спихати вину. Тут уже ми самі рішаємо, діємо й заважуємо, при чому памятаймо, що наші скитальці не дістануться до Америки навіть тоді, якби самі американські урядовці в Німеччині з ними симпатизували, якщо законні вимоги не будуть сповнені, себто, якщо не матимуть цих посвідчень.

Обидва наші Комітети могли б розвинути ширшу акцію. Можна б поширити в Німеччині наш апарат і вислати звідси ще когось до помочі. Але чи можна про такі речі думати, коли нема чим вдержати цього, що є? Нам треба б поширити і політичну акцію, але чи можна це зробити, коли годі звязати кінці до купи при тій праці, яка ведеться. Нам треба вдесятеро більше жертвувати, як минулими руками, а ми жертвуємо тепер з кожним місяцем щораз менше. Приходимо на свята й маніфестації в справі допомоги українським скитальцям, чи поширення політичної акції в обороні України, а вислухавши промов про трагічне положення наших рідних, вертаємо домів, не склавши часом навіть одного доляра. Так не може далі бути, коли ми люди з честю і мораллю і з українським серцем!

Шукають шляхів до миру

Скликання нарад в справі остаточного складення Північно - Атлантійського Оборонного Договору вже на наступний тиждень вказує на рішучість президента Трумана спинити агресію, або хоч відсунути війну на таку майбутність, на яку тільки вдасться.

В одній з останніх передвиборчих промов през. Труман клав головну вагу на свої змагання втримати мир. Він заявив, що це було його обовязком, як президента, пробувати ще останньої дошки рятунку — тобто вислати в цій справі особистого посла до маршала Сталіна. Тому, що президент поминув при цьому Обєднані Держави, що вже тоді радили в Парижі, цей його поступок викликав констернацію в цілому дипломатичному світі.

У тиждень після виборів орган Ватикану „Оссерваторе Романо", помістив статтю, яка звертається до Трумана і Сталіна з пропозицією, щоб вони покінчили світове замішання через безпосередні переговори. Згадуючи за це деякі американські часописи додали від себе, що задум Трумана вислати особистого посла до Сталіна зовсім не був таким лихим потягненням, як його розкричали перед виборами.

Оці, на перший погляд непов'язані вісті, вказують на бажання світу дійти до якогось способу співжиття двох великих світових потуг, що знов мало б колись довести до миру. Отже маємо з одного боку переговори в справі миру, а водночас підготовку до оборони Західних держав проти Советського Союзу.

Зі заяви американського делегата на нарадах Асамблеї Обєднаних Держав, Ворена Остена, що Америка зброїться, бо боїться Росії, треба прийти до висновку, що новітня дипломатія скинула давно маску й сприймає нові форми — відвертої гри.

З такої точки погляду треба приглянутися заповідженій конференції у Вашингтоні. Президент Труман посилює ролю Америки у змаганні західного світу не так до миру, як до втримання свободи народів, маючи на увазі в першу чергу свободу Злучених Держав. Втримання свободи в Америці є нині однозначне зі забезпекою Америки перед агресією Росії.

Яка саме є стратегія для виграння миру, досі ніхто з рішальних чинників навіть теоретично не оприлюднив. Можливий тільки такий здогад, що Росія, викликуючи безупинні замішання у світі сама викопає гріб своїй диктаторській системі і тоді народи, краї й держави, які не далися спровокувати до війни, будуть мати нагоду перебудувати европейський схід на засадах демократії. Тому пляни якоїсь світової держави чи світового уряду можуть бути зреалізовані тільки тоді, коли впаде комуністична диктатура.

Без огляду на те, чи мир має бути здобутий силою, чи розпадом Советів, Америка мусить бути готова обняти провід у поборенні світової загрози. Пять західно-европейських держав — Англія, Франція, Нідерланди, Люксембург — заключили договір взаємної оборони в Брюсель, на що Злучені Держави дали згоду. Тепер вони запрошують Злучені Держави й Канаду прилучитися до цього пакту. Це має бути ячейка для складення північно-атлантійської системи забезпеки, до якої, як можна передбачувати, приступить Данія, Норвегія, Ірландія й Португалія.

У такій системі Злучені Держави будуть грати провідну ролю. При допомозі економічної системи позичок-вигоди, знаної як Ленд-Ліз, ці держави зможуть розбудувати свою оборонну систему, а Злучені Держави мали б гарантувати недоторканість кожній зі згаданих країн і оборону на випадок нападу. Ця гарантія мала б бути перемінена на взаємну гарантію цілої сімки.

У практиці такий оборонний союз піде в розріз з цілою політикою Злучених Держав, яка ще від часів Вашингтона полягала на тому щоб не заключати замотаних союзів. Хоч в теорії ця політика не була занехана, то в практиці вже від 30 років Злучені Держави завжди були замотані в чужі справи. Чужинні держави не були б виграли ні першої, ні другої світової війни, коли б не вмішення Америки. Коли оця примітивна політика Злучених Держав була знехтована в практиці, то час тепер відверто зясувати нову далекосяжну американську політику, яка виявиться могутнім Північно-Атлантійським Договором.

Цей договір не був би потрібний якщо б Обєднані Держави могли були правильно функціонувати. Тому, що О. Д. не могли створити досі міжнародної армії, ні навіть виступити в Раді Безпеки ясно й одверто проти советської загрози, Америка мусіла покористуватися постановою чартеру О. Д. про оборонні регіональні договори і піти на охорону світу перед поневоленням.

Готовість до оборони не противиться переговорам з противником, який за всяку ціну вибирається на завоювання й поневолення світу. Висилка посла на переговори з противником не мусить бути рівнозначна з угодовством. Це є спроба виказати противникові, що він не має виглядів на перемогу та що його хитрі пляни дальшої агресії відомі. Чи це щось поможе, це вже друга справа.

ЛЕОНІД МОСЕНДЗ

Характеристична риса нашого життя: помре відома людина, громадський діяч або письменник — і ви даремно шукаєте бодай за кількома певними датами з його життя, щоб написати життепис.

Таке трапляється і тепер з Мосендзом: відходить відомий письменник, автор досить численних книжок, поет, визнаний за одного з духових провідників сучасности — і даремно заглядаєте до енциклопедії, щоб знайти в ній хоч кілька найважливіших дат про нього. Також від людей, що знали його особисто, можете довідатись тільки уривкові дані, одну-дві назви творів, і часом показується, що він краще знаний властиво як інженер-хемік, між іншим, співробітник тієї енциклопедії, в якій даремно за ним шукаєте. І навіть усіх важливіших творів письменника не щастить зібрати. І як тут писати вичерпну інформацію, то й некролог, що звичайно буває сумарним і безпристрасним оглядом досягнень померлої людини, її вчинків, якими вона має жити далі в памяті інших?

Редакції великих чужинних газет мають завжди напоготові написані ще за життя характеристики визначних сучасників, щоб у разі потреби можна їх негайно використати. У наших умовах те все ще не швидко буде.

Авсеж, заки надійде на наш континент европейська преса, яка на місці певно краще поінформована, хотілося б сказати кілька слів про Леоніда Мосендза і його творчість. Це не важне, що всіх його творів немає в нас під рукою — якщо письменник є ним справді, має талант і вміє передавати відчуте, в памяті інших завжди залишиться властивий тільки йому," письменникові, тембр голосу, його власна індивідуальна нотка на основі якої безпомильно можна пізнати власне його. Це — притаманність кожної справжньої творчости. Нотка ця бренить і в творчості Леоніда Мосендза.

В українській літературі Леонід Мосендз відомий і як прозаїк і як поет. З прози має він за собою низку оповідань, зібраних м. і. у збірку „Сильна людина". Повість „Засів" — автобіографічна і представляє дитячі роки письменника; вона є безперечним досягненням української прози, присвяченої дитячій психології. Автор майстерно зображує як дитяча свідомість під чужим тиском серед зросійщеної родини, знаходить себе серед неустанних конфліктів з оточенням. Як поет, Мосендз довго не випускав своєї збірки, і щойно підчас війни у Празі 1941 р. випустив він вибір своїх поезій з рр. 1921-1936. На еміграції в Інсбруку (Австрія) видав він невеличку поему „Канітферштан" про мандрівки київського спудея XVIII. в. по Европі, а цього року в Мюнхені появилася написана октавами поема „Волинський рік". Ціла творчість — не надто велика скількістю, але добірна, хоч і нерівна. Це останнє виплинало з самого характеру Мосендзової вдачі. Здебільша інтелектуаліст, він залюбки вибирав мотиви романтичні, і залежно від переваги одного чи другого, поет давав твори в плані або більш розумовому, або поетично-романтичному. Навіть у численних своїх перекладах, особливо з англійських поетів, вибирав він залюбки теми з героїчної і народної ділянки, особливо варті уваги переклади з кельтських поетів 5-6 віку.

Центральною річчю в Мосендзовій поезії треба вважати поему „Зодіяк", вперше друковану у львівському „Вістнику" 1943 р., а потім у збірці, якій і дав назву. Міжпланетний вихор розбиває на атоми сонця і сузіря, розпадається і Зодіяк, тільки одне сузіря Діви стоїть далі непорушно, як символ чистоти і родючости, що має створити новий космос:

Всі речі, наслідки усі й причини,
Усі почнуть з Ваги подій спадати...
І тільки Діва ясними очима
Космічний хаос буде оглядати.

Знов почнеться чин і знову буде Слово. І цьому величному видиву протиставлене нікчемне людство, яке живе „між пеклом заплітким і пласким небом", живе як раб спокою і вигід, і поет виносить йому свій присуд:

Коли знова прийшла пора для Діви,
Які принесли ви Йому дари?...
Фальшивий патос привітальних співів,
Нещирість рук, піднятих догори.
...Ні, не спіймав вас в надвічнім шині
Ані хвали, ані проклонів сіть!
А присуд: непотрібній Майстру глині
Буть порохом біля шляхів століть:

Вже ця одна невеличка поема уґрунтувала Мосендзові тривале місце в сьогочасній українській поезії. Тут особливо гармонійно поєдналися Мосендз-науковець, що досліджує природу речей, і Мосендз-поет, що в романтичному пориві розкриває нам величні образи космосу. Так само в подвійній, філософічній і поетичній, площині поклав поет вічну проблему зайнятого своїми дрібними справами людства і показав нетривалість, вічну змінність усього в космосі, і гостро поставив проблему призначення людини в аспекті і філософічному і релігійному. Наче доповненням цієї проблеми є три вірші з циклю „Уста нецілувані". Тут представлений ще дитятем герой над колискою якого схиляються три феї і дарують йому славу, красу і мужність. Кожна людина має сама право вибору — може вибрати шлях посвяти, жертви, але також є і шлях безвіря, буденного життя, де любов і ненависть, краса, радість — усе буває перечислене на ціну гроша.

Мосендз належав до поетів, які з особливим замилуванням культивували різноманітні поетичні форми. З цього погляду його поезія дуже багата. Він дав між іншим цикль сонетів „Юнацька весна" — що являє собою дуже рідку в українській поезії форму так званого „вінка сонетів", де кінцевий рядок кожного сонету є першим рядком наступного, а пятнадцятий сонет складається з перших рядків усіх 14-ти попередніх сонетів. Форма ця незвичайно тяжка і вигадлива.

Українська національна поезія зазнала із смертю Леоніда Мосендза нової дошкульної і невіджалованої втрати, тим болючішої, що за роки війни загинули з німецьких чи большевицьких рук такі визначні її представники, як О. Теліга, О. Ольжич, Ю. Липа, а на еміграції від недоживлювання помер минулого року Юрій Клен — все поети, що в історії нової української поезії відограли домінантну ролю. Мосендз серед них мав своє тривале місце і власне індивідуальне обличчя. Такі його твори, як згаданий „Зодіяк", залишаться окрасою кожної антології української поезії в майбутньому, і довго ще житиме його малий Ніко з „Засіву", дитяча філософія, якого сильніша за все вороже його душі оточення.

С. Г.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

М. Брадович.

ЧУЖИНОЮ

12)

І Марко не знав, що думати, не дістаючи понад два тижні ані грошей, ані відповіді від Васюка. Коли нарешті прийшло й одне й друге, виявилось, що Васюк подорожував, а його секретар не міг виїмково устійнити з ним якийсь час получення.

А виїздити з Царгороду була крайня пора. Марко міг ствердити, що за ним стежиться систематично, хоч шпики й дуже уникали всього, що могло збудити його підозріння. До цього він був справді привичаєний, але дбав найбільше про те, щоби агенти ГПУ не викрили його звязків зі Сабрі Пашою та не ударемнили продовження чинности, яку він мав передати Козієві. Для цього він переїздив Босфор не пароплавчиком чи моторовим човном, яким міг їхати разом з ним і шпик, а наймав звичайно човен, з якого висідав в деякій відстані від вілі Сабрі Паши.

Наступні відвідини його турецького приятеля мали бути й останніми. Він мав зустрінути у нього Козія, Рябошапку й азербейджанців, які мали переводити фактично цілу справу рятунку кубанських та північно-кавказьких українців, маючи переходи через кордон обсадженими своїми людьми.

Свої царгородські справи він вже полагодив. Але виїхати мали не лише Христя й Носенко, а й Мелася. Небезпечна пригода юнака, яка мало не коштувала йому життя, виявила Меласі понад кожний сумнів її чуття до нього. Вартість того, що маємо, пізнаємо часто лише втративши його, чи принаймні в небезпеці втратити. Побачивши Дмитра тої пам'ятної ночі непритомним і скривавленим, гадала вона, що він дістався до них лише для того, щоб сконати в їх хаті і відчувала біль, якого ще ніколи не зазнала в своїм молодім житті. А коли лікар ствердив, що стан раненого зовсім не був таким злим, відчула вона радість, що викликала в ній враження підноситися над землею і літати, а не ходити. Гарячка раненого стримувала цю радість лише короткий час. Гоєння рани й одужання відбувалось нормально, молодість і міцна будова перемогли швидко уплив крови. По кількох днях ранений міг вже сидіти в ліжку і лікар полишив його майже цілком опіці дівчини, але вона ходила за ним так, ніби його життю загрожувала далі небезпека.

Тимчасова неміч юнака стлумила в ній і той підсвідомий спротив, який будила в ній уява необхідности підпорядкуватися в дечім міцнішому в подружжі товаришу. Вона побачила, чи скорше відчула, що й найміцніші з міцної половини людського роду бувають часом немічні як діти і потрібують допомоги та опіки слабшої в звичайних умовинах жіночої сторони.

Пестливе плекання раненого усунуло швидко й непомітно ту фізичну відчуженість, яка існує часом в тій чи іншій мірі до остаточної злуки між чоловіком і жінкою. Вперше відчула Малася цілим своїм еством, що існують зв'язки міцніші старих родинних і провадять до утворення нової родини. Її дівочі мрії про кохання навіть не справдилися, вона просто забула їх і була готова віддатися без намислення й застереження.

Юнак не потрібував говорити про свої чуття до своєї несподіваної сестри жалібниці, та й не гадав, що зміг би їх висловити, остільки вони були відмінні від всього, що він відчував і висловлював раніше. Можливо, що й був він надто людиною чину, щоб намагатися виявити словом те, що хвилювало й підносило найглибші джерела його сил. Життя промовляло за нього, відносини між ними були кришталево ясні і не потрібували ані освідчень, ані приречень. Вони чулися щасливими разом і цього вистачало, щоб лишатися так далі й завжди. Це не залишало ніякого сумніву в їх розмовах про сучасність і майбутність. І коли він мав мандрувати в невідоме, то було зрозуміло, що їх шлях мав бути спільним.

Вдача Меласі була надто жіночою, щоб думки її могли бути суперечними чуттям. Сучасність панувала у неї над минулим і майбутнім. Дмитро був і має лишатися таким, яким був для неї тепер, і коли він давав їй щастя тепер, то це значило, що вона буде з ним щасливою й завжди. З його минулим, про яке вона знала зрештою небагато, пірвав він в надто рішучий спосіб, майже коштом власного життя, щоб воно на її думку могло ще існувати для нього, чи для неї.

Але Носенко, який був майже на десяток років старший дівчини, знав, що майбутність будується на минувшині, що перебуте людиною не лишається без сліду в її духовім естві, а лучиться з іншими його складниками, що єднаючись з дружиною, не можна відокремити цілком ані її, ані дітей від минувшини голови родини. Ця минувшина була для нього тягарем і лихом, яке він не лише хотів перемогти й відкинути, але й витягти з нього науку для самого себе й для інших. Він хотів побачити своє колишнє ество віддзеркаленим в яснім свічаді незакаламученої ворожими впливами душі дівчини. Тому й спрямовував принагідно ті тихі розмови, які вони мали звичайно з наближенням вечірньої години, коли до розчинених вікон дивилась зблідла й перейнята золотом пригаслого сонця блакить південного неба і повівав подих простору. Він хотів з'ясувати їй і собі самому, як і чому міг він перебути кілька років разом з ворогами свого народу й на їх службі, але не міг, властиво, зрозуміти цього тепер і був зданий в значній мірі на припущення, які його минулого психічного стану означити належно не могли, бо чуття не все кермується розумом.

(Дальше буде).

ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

Громада про свою газету

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ ПРО „СВОБОДУ" З НАГОДИ КАМПІНІЇ ЗА ДОДАТКОВУ ПЕРЕДПЛАТУ.

Виконуючи ухвалу конвенції УНСоюзу та звертаючись до своїх читачів і передплатників за додатковою доплатою до передплати „Свободи", наша Редакція і Адміністрація висловили при цьому побажання, щоби рівночасно з грошевими пожертвами надсилати і свої думки, завваги і спостереження щодо самої газети. У відповідь на це, чимало таких голосів надіслано. Ніодин з них не пройшов без належної уваги. Їх сума без сумніву причиниться до дальшого поліпшення цего единого вільного українського щоденника, до його дальшого розвитку та ще більшого достосування до думок, побажань і потреб громади. Це допоможе зробити цю газету ще більше і ще повніше громадською газетою, справді вільною трибуною вільного українського слова. Усім тим, що свої голоси надіслали, приємні вони для нас чи ні, ми висловлюємо щиру подяку. З деякими з цих голосів буде інтересно познайомитись теж широким колам наших читачів і в тій цілі ми їх нижче передаємо.

Дмитро Капітула, головний контрольор УНС, МекАду, Па.: Я читаю „Свободу" від її появи в Джерзі Сити в 1893 році по сьогоднішній день і я бачу її розвиток. Всі ми добре знаємо, як змінились обставини та яка настала дороженча. Всі ми свідомі, що тепер неможливо видавати щоденника за 30 центів місячно. Появилися голоси, що треба піднести перделлату, але це знову може зробити тільки конвенція. Над цею справою радила вже і попередня конвенція, але передплати не підвижчила, тільки ухвалила, щоби кожного року в місяці жовтні звертатися до членів і читачів за добровільною доплатою до передплати, що й виконує Адміністрація „Свободи". Проте, виявляється, що ще не серед цілого членства є належне зрозуміння цеї справи і тому теж добровільна доплата не вистачає на покриття коштів. Що тут робити? Я думаю, що треба ще віднестись зі закликом до молодого членства УНСоюзу. Ми маємо в Союзі понад 36,000 дорослих членів і з них тільки 10,000 передплачує „Свободу" по 30 центів місячно. А де решта? Де ще 26,000 членів? Частину з того становлять жінки союзовців, які одержують „Свободу", але неможливо, щоби жінок було майже втрое більше, як чоловіків, що одержують „Свободу". Думаю, що ще найменше 10,000 членів Союзу повинні б передплачувати „Свободу", тоді її місячні приходи збільшилися б на 3,000 долярів, або 26,000 дол. річно, тоді як кошта додаткових 10,000 чисел „Свободи" вже були б відносно малі. Було б добре, щоби рівночасно з кампанією за добровільною доплатою до передплати повести теж кампанію за збільшення кількости передплатників „Свободи", що піднесло б теж громадську свідомість нашого загалу.

Олекса Зепко, Акрон, Огайо: Будучи делегатом на останній конвенції УНСоюзу я заступав думку, щоби піднести висоту передплати „Свободи". Але більшість делегатів була за тим, щоби радше переводити кампанію за добровільною доплатою до передплати і так справу вирішено. Волі більшости — їй треба повинуватися. Але це повинно обов'язувати не тільки Адміністрацію „Свободи", але також її читачів. Чи всі вже виконали цей свій обов'язок? Я читаю „Свободу" вже 43 роки. Кожного дня беру її до рук і запитую себе: скільки жертвенного труду поклала ця наша „Свобода" для нас і для нашої громади, скільки добра вона зробила і як ми її за це відплачуємо? Як кожний з нас застановиться над цим, тоді й пригадки „Свободи" про наші обов'язки у відношенні до неї не будуть даремні, як і не даремна була її робота для нашого народу.

Осип Копач, Стемфорд, Кон.: Як член УНСоюзу і новий імігрант з гордістю стверджую велику освідомлюючу працю У. Н. С. і зокрема „Свободи", що є добре редагована, стоїть на понад - партійній всеукраїнській плятформі і не веде жадної кампанії проти УНРади. Бо те, чи там є наразі яка жінка і священик ще не може нікому давати притоки відноситися до УНРади з легковаженням. Ми всі пишаємось її створенням, а війну за назву „уряду" чи „Виконого Органу" вважаю за амбіціонерську кириню.

Гадаю, що в „Свободі" треба більше політичних новин і якнайкоротших статтей. Бо статті є, звичайно, так надмірно розтягнені, що читачам відбирає охоту читати і вони розминаються з призначенням. А шкода. Раджу: якнайкоротші статті!

В. Морозович, Бронкс, Н. Й.: В „Свободі", число 235, з суботи 9-го жовтня на другій стороні в статті „Вільні діла вільних людей", є подані розходи „Свободи" за 5 років та що ми платимо до сьогодня по одному центові, як платили тому 27 років. Дальше пише „Свобода", що хтось говорить, що „вона" жебрає. Це є найприкріше слово для всіх Союзовців і читачів ‚Свободи", бо „Свобода" ніколи не жебрала і не жебрає. Я, приїхавши в 1911 році з Мексіко до портового міста Ґальвестон в Тексас платив за кварту молока 6 центів а за дозен яєць 8 цнт., і то в склепі, а не у фармера, де на цента або два було можна купити дешевше. В 1913 р. я працював в стейті Ню Джерзі в текстильній фабриці 18 місяців по $8.75 за 52 год. тижнево; тепер платять там за 40 годин в тиждень $45.44. „Свобода" нехай продовжить кампанію до Йорданських Свят, а ми Союзовці і передплатники „Свободи" стараймось при всяких нагодах збирати жертви на дальше існування „Свободи", так, як дотепер виходить. Анонімні листи без читання кидати до коша, бо вони не походять від Союзовців, ані від передплатників, а тільки від нужденних доморослих хамуністів.

о. В. Стебельський, Дженет, Па.: При нагоді пересилки маленької доплати (причини оправдані, прошу повірити!) до „Свободи", хочу висловити своє запевнення, що „Свобода" є для мене, як і для багатьох інших, справді щоденним духовим кормом, що без нього годі й один день обійтися. З радістю та охотою беру її до рук, бо переконався, що загальне добро нашого народу та української спільноти в Америці є провідною ціллю та напрямною „Свободи".

Очевидно, що в тому заслуга її Редакторів, що не сходять на бічні рейки та не мотаються по заплутаних стежках, як це видно при інших...

Побажань не подаю, бо вони при тих засобах та спроможностях, що тепер, не мали б оправдання.

Але вірмо, що матеріяльні причини може не будуть все на перешкоді до побільшення, а з тим і збагачення одинокого українського щоденника.

Ф. Бородієвичева, Годсон,

Н. Й.: Посилаю три доляри на доплату до передплати „Свободи" і жалую, що як новоприбула не можу більше жертвувати. „Свобода" стала тепер монолітом громадської думки, речником бажань та порозуміння між старою і новою іміграціями.

Чорний, що називається „Білий"

Огляд книжок. Пише — Стефан Пірс

В своїй, недавно виданій, автобіографії — „Чоловік, що називається Гвайт" — Волтер Гвайт говорить більше ніж про своє життя. Будучі з 1918 року помішником секретаря, а потім секретарем „Краевого Союзу для Поступу Кольорових Народів", він пише також про цю організацію та її стремління поширити користи демократії на всіх американців.

Мало хто міг би ліпше висвітлити цю справу. Сама назва книжки вказує на це. Імя автора книжки є Гвайт, а в англійській мові слово „Гвайт" значить — білий. Проте мистер Гвайт не називає себе білим, а нігром, тобто чорним. Він має синї очі, світле волосся й світлу шкіру і міг би легко пройти як білий, як це нераз робили і роблять деякі нігри.

Волтер Гвайт зазначує на перших сторінках своєї важної книжки: „Є щось чаруюче в білій шкірі і щось трагічне в чорній. Що ж змушує мене твердити що я є нігер?"

Це рішення він зробив ще хлопцем, в Атланті, в стейті Джорджія, в часі расових заворушень року 1906. Він і його батько — листонош — ходили серед юрби цілий день і їм нічого не сталося завдяки ясній шкірі. Але вечером, вже вдома, хлопець понув крик з юрби: „Це тут живе той ясний нігер, листонош. Спалім його дім! Це надто гарне місце для нігра". І ось в темноті старший Гвайт дає Волтерові рушницю зі словами: „Сину, не стріляй скорше аж тоді, коли перший з юрби вступить на наше подвіря. А тоді — ціляй добре". Юрба завернула в інший бік, Волтер не стріляв. З того часу зрозумів що значить бути нігром.

Дальше життя Волтера Гвайта тісно звязане з історією організації Краевого Союзу для Поступу Кольорових Рас. Він оповідає про довгу боротьбу цеї організації, про її досягнення, про свою участь в ній. Боротьба проти линчування, майже безнадійна боротьба в судах, аби врятувати життя невинно обвинувачених нігрів; стремління усунути податок за голосовання, який не допускає до голосовання як бідних нігрів, так само і бідних білих в деяких південних стейтах; боротьба за рівну з білими платню нігрaм-вчителям; за рівні права для студіюючої нігерської молоді — про все це оповідає Волтер Гвайт в своїй книжці. Часом говорить про події, що відбуваються в південних стейтах, часом — в північних.

В. Гвайт пише зі захопленням, ясно і без гіркого почуття. І не дивно, що на його очах виросла згадана організація з маленької групи у велику організацію і має яких 600,000 членів — нігрів і білих. Хоч ще не ухвалено федерального закону проти линчування, проте випадків линчувань тепер менше як один відсоток від кількости подібних випадків на початку цього століття. Він бачив поширення виборчих прав для нігрів в так званих попередніх виборах в південних стейтах. В своїй боротьбі проти сеґреґації нігрів у війську він знайшов собі двох прихильників з південних стейтів — адмірала Нимица з Тексасу та ґенерала Джона Лі з Вирджінії. Він пригадує, як в місті Норман, в стейті Оклагома — де колись нігрaм було заборонено ходити в ночі — тисяча білих студентів зібралися, аби вітати молоду нігерську студентку, яка змагалася попасти на правничий відділ місцевого університету. Коли одного нігерського почтаря не допустили до правничої школи в Тексас, Волтер Гвайт бачив, як білі студенти організували перший відділ з білих членів при Краевім Союзі для Поступу Кольорових Народів.

Книжка В. Гвайта це є одночасно історія його особистого життя та історія організації, що має на меті поступ кольорових людей. Вона є сумна, але разом з тим подає надії на краще будуче. Ця надія буде зростати, як білі і нігри будуть переконані, що рівність повинна бути для всіх. „Тільки ненависть — відемна сила — може ділити людей і тільки любов, пошана — додатня сила — може...зеднати їх в загальному стремлінню до цивілізації, до завдань, що стоять перед нами", каже Гвайт на останній сторінці своєї книжки.

Загальна Рада.

ЩО ПИШУТЬ?

(З листа скитальця до п-ні М. Д., що вже прибула з таборів до Америки).

По подяці за надіслані доляри таборовим товаришам недолі, є дощо з гіркої скитальщини, а далі страшний опис що сталось з ріднею автора листа, що остала в підсовєтській Україні (в Галичині):

„Ми живемо дальше по старому без виглядів на будуче. Справа еміграції затягається з дня на день і конкретно нічого нема. Політичні обставини стають незносні і поважно боїмося, щоби не стати жертвою нерозважної політики американців, котрі перед роззявленим ротом червоної бестії, граються цяцьками...

„Справа виїзду до ЗДА тепер досить скомплікована, бо треба мати контракт праці і запевнене мешкання. Я в тій справі вже написав до К..., але ще нічого не маю. Всі афідевіти вже не важні. Не знаю чи на підставі нового закону вдасться нам виїхати та не знаємо, чи К. виетарається для нас потрібні документи. Маємо вже оформлені документи на виїзд до Арґентини, але пока документи ті лежать в ІРО і за транспорт нічого не чути. Починають говорити в ІРО за загальний виїзд до Франції.

„Під оглядом економічним, в нас досить сумно. Пайки тепер дістаємо дуже мікроскопійні і абсолютно на тих харчах жити не можна, муситься докуповувати, бо інакше можна скоро „натягнути ногами". Дається відчувати загальний брак готівки по грошевій виміні, праці нігде не можна дістати, а продати нема що, тепер наших лахів ніхто не потребує, бо в склепах можна дістати хто що бажає.

„В таборі спокійно, запалені мозги вже вичерпалися, мало кальорій, менше є і енергії, сваритися нема над чим, кождий тільки животіє та жде тої щасливої хвилини виїзду. Всі наші підприємства заледви животіють, а деякі ліквідуються. Пан Х. свій інтерес цілковито зліквідував і на другий тиждень виїзджає вже літаком до Венезуелі. З нашого табору їде до Венезуелі около 60 осіб. Частина самітних виїхала до Австралії, а решта жде своєї черґи. Найгірше з Канадою і Америкою.

„Недавно дістав я листа від сестрінка з Польщі в котрім описує мені трагедію моєї родини. В місяці жовтні 1947 р. арештували червоні людовбивці доньку моєї сестри, літ 23, котра в 1943 р. зробила гімназійну матуру. Повних чотири місяці тримали її у Львові в вязниці, де її били та катували, а відтак з іншими нещасливцями вивезли на заслання. Звідтам написала два короткі листи, є в автономній республиці Ескімосів, окрім снігу, леду і диких звірів нічого більше не бачить. Раз на добу дістає їсти і кожного дня від світу до ночі гонять їх на каторжні роботи.

Точно в місяць по її арештуванню червоні бандити обскочили село, де жили мої родичі забрали 30 родин, а в тім мого батька, маму і брата з жінкою та дітьми. При вивозі найменша донька брата, 6 літ і син брата 12 літ, втекли. Ходили пізніше по дооколичних селах за жебраниною, однак не довго, бо зістали зловлені через большевицьких псів і відтоді всякий слід по них загинув. Батькто (80 літ) в дорозі на Сибір помер, трупа його большевицькі посіпаки викинули до рову при насипі колійовім. Мати (78 літ) їхала ще яких 200 кл. і також померла і зістала пізніше викинена з біжучого поїзду. Всі ті подробиці оповіла найстарша донька брата, котра вернула з Сибіру з туберкулозою. Сьогодня напевно вже не живе. Син брата також вернув хорий по Різдвяних Святах і пішов зголоситися до НКВД і звідтам більше не вернув. На закінчення тої безприкладної в діях людскости мартирології, бандити спалили всі будинки, від котрих до тла згоріли всі сусідні господарства разом з цілим живим інвентарем. Пише мені дальше сестрінок, що в селі залишилось з 2 тисячі будинків заледви кілька господарств, котрих можна почислити на пальцях.

„Є це епілог геґенни, котра є нічим супроти масових невинних мордів на наших рідних землях. Нема вже на нашій землі родини, котра не перенесла би подібної, або ще гіршої трагедії. Земля наша є дослівно злята кровю дітей, жінок і старців, а сатана з Кремля дальше всевладно панує і щоденно забирає жертви з нашого народу. Стережись американський народе! Не знаєш який страшний ворог загрожує твойому життю. Стережись бо втопишся в власній крові!!!

„Я тепер в дуже тяжкій жалобі, пишу і мені чорно перед очима, а цілий нервово дрожу. Що ж мені лишається? Нічо. Батьки мої, котрі жертвенно працювали ціле життя для себе і других, богобойні, загально знані, шановані, на старости літ загинули марно, навіть по християнськи не похоронені. Кости їх рознесли чорні круки по нетрах та байраках. Брат з братовою на Сибірі за Уралом, коло Челябінська на тяжкій каторжній роботі. З трьох синів і двох доньок, не має коло себе нікого і не знає котре живе, а котре вмерло. Не знає нещасний, що один син є в англійському полоні і там можливо ще живеться йому, а котрого має за погибшого. Є то трагедія одної родини, а таких родин є мільйони".

БУВ В КОПАЛЬНЯХ УРАНУ В САКСОНІЇ.—Ґергард Ріфенсталь, років 18, розповідає в Берліні, очму він утік з Саксонії, що є під совєтською окупацією. Каже, що працював в горах в копальнях урану і втратив 35 фунтів за два місяці праці в невиносимих відносинах. В тих копальнях працює до 50,000 людей.

ПОМЕР ВАЛЕНТИН КУЦ У БРАЗИЛІЇ.

З Куритиби — як звідомляє „Праця", видавана в Прудентополіс — наспіла сумна вістка про несподівану смерть відомого українського діяча в Бразилії, Валентина Куца, що помер 15. вересня 1948. „Один по одному відходять у найдальшу подорож ті перші, які намагалися, кожен відповідно до своїх переконань, допомогти в розбудові українського життя в Бразилії. Шлях цих перших світських піонірів нашого громадського життя не був легким і не завжди щастилося їм знаходити його. Як і всі люди, нераз сходили вони на манівці, але не зупинялися, а йшли вперед, керовані бажанням принести користь своєму народові" — пише „Праця". — Бл. п. В. Куць був принагідним дописувателем „Свободи", подаючи вістки з українського життя в Бразилії.

ВІДВІДИНИ ДАНИЛА СКОРОПАДСЬКОГО В НІМЕЧЧИНІ.

(УБІ). — По більших скупченнях української еміграції в Німеччині відбуває тепер поїздку інж. Данило Скоропадський, син покійного гетьмана Павла. Під час своєї поїздки він виголошує доповіді. Звертається увагу на наскрізь позитивне ставлення гетьманича до української внутрішньої консолідації, яка проявилася в створенні Української Національної Ради. В своїх виступах в Мюнхені в дні 4. листопада Данило Скоропадський в коректній формі висловив думку про доцільність дальшої розбудови та реконструкції УНРади „на ширших громадсько - політичних підставах, з узглядненням усіх традицій визвольної боротьби українського народу за незалежність по сьогоднішній день". Загально сподіються, що ці виступи Данила Скоропадського причиняться теж до оздоровлення внутрі гетьманського руху, який в останньому позначився деякими не цілком відповідальними виступами у внутрішньо-українській ділянці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Грошева збірка на допомогу дітям за морем.

В місяці червні цього року відбулась велика збіркова кампанія на допомогу дітям за морем, як найбільшим жертвам воєнного лихоліття. В цій "Crusade for Children" взяли участь теж і українці. Як знаємо наш Зл. У. А. Д. Комітет вже одержав кількадесять тисяч долярів з цеї кампанії. В нас зорганізовано в Українській Централі Збірковий Комітет з делегатів різних церковних громад та організацій. До Комітету ввійшли: адв. І. Романишин як почесний предсідник; М. Шумейко, предсідник; п-ні Е. Онищук, заст. предс.; о. Д. Савка, касієр; В. Салабун і В. Роговський, заступники; Анна Настюк, секретарка; Анна Білас, заст., а адв. Романишин, адв. Гайдучок та І. Бакун, контрольори. Збіркою зайнялись: А. Віннік, Е. Онищук, М. Павлусь, П. Слободюк, В. Максимич, М. Галко, С. Галко, А. Настюк, А. Голяк, А. Стиранець, А. Білас, М. Настюк, П. Стець, А. Швець, П. Хома, К. Боднар, М. Стахура, С. Чорномаз, М. Шумейко, Е. Лисик, А. Соколовська, М. Вітовська, К. Кузьма, В. Салабун, О. Папроцька, П. Папроцький, А. Райца, Р. Залепськаш М. Бойкевич, А. Пущак, О. Гординська, М. Андріюк, М. Федчишин, Грицак, Сокольська, Ю. Юревич, А. Старожитник, С. Присяжна, В. Роговський, Е. Цяпка, К. Сута, О. Матляк, І. Пасічник, М. Багрій, І. Гнидучок, В. Голяк, Г. Настюк, П. Пірсон, К. Дейлі, Д. Мигович, Л. Філанс.

Разом зібрано по вулицях, банках і склепах $1,696.98. Проголошується задля браку місця тільки тих, що зложили найменше $5. Жертвували:

Союз Українок, від. 28, $25, Жіночий Допомоговий Комітет в Нюарку $25, а по $10: Гай Понт Фарм, І. Романишин, Т. Каськів, А. Настюк, А. Райца, П. Хома, М. Вайш, К. Сута, П. Ковальчук, І. Пасічник, М. Варницький, Пізьо, Лиховід, М. Литвин, М. Павлюс, Г. Швець, А. Бартош $6. По $5: о. Бахталовський, Г. Кольба, А. Винник, А. Левіцька, М. Гладкий, А. Гарасимчук, Соколовський, І. Голяк, С. Боднар, А. Лисак, Снел, П. Лобур, Фічко, Нагірний, В. Настюк, д-р В. Настюк мол., Івашків, Ф. Салюк, Чорненький, К. Яценти, Н. Яценти, Л. Герман, А. Рудий, О. Паньків, С. Гаркула, А. Вайс Полтрі, Зидоник, Фера, Бурнс, Ґіц, Ембурґ, Славік, Вінглес, Енгелгард, Польовий, Просіцька, Флічі, о. Д. Савка, А. Соколовський, В. Кохлер, В. Салабун, М. Шумейко, І. Дубровський, Й. Дубровський, Р. Залепський, М. Галько, М. Кебус, Обаховський, Романишин, Мікласевич, Дзік, Майбо, Чап, Федісон, Джекобс, Стахура Джун, Х. Стахура, Утинак, Явдошин-Боднар, Буч, Копінґер, Ґураль, Гестер. Решта по $3, $2 та $1.

Анна Настюк, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

15-ліття У. Н. Дому.

Дня 31 жовтня ц.р. Український Народний Дім справляв 15-літню річницю свого існування. Зійшлось понад 200 осіб. Святочну вечерю отворив член контрольної комісії повитанням присутних, представивши тостмайстра, гром. Івана Швайлика, відомого всім громадянина і міського детектива. Першим промовцем був предсідник Клюбу, гром. А. Яричевський з від. 155 У.Н.Союзу. Короткими словами бесідник зясував користі, які має громада з У.Н.Дому, як під політичним оглядом, так й іншим. Молодий член і б. секретар 168 від. У.Н.Союзу, С. Космина, говорив спершу про наше американське життя, а потім перейшов на англійську мову і згадав теплим словом українських скитальців. Його слова повитали присутні оваційними оплесками. Збірку на допомогу скитальцям перевели Союзовці: П. Прус, Г. Бабин, М. Гиник, І. Бабин. Збірка принесла $60, які вислано до Зл. УНДКомітету. Ще тільки додамо, що коли ходили за збіркою, то наші комунізуючі позакривали собі очі, щоб не бачити, як помагаємо нашим рідним, що втікли з советського пекла. Жертвували по $2: С. Ґураль, Мілєр; М. Гиник $1.50, а по $1: Г. Бабин, І. Швайник, С. Галата, С. Космина, І. Федишин, С. Капі, В. Ваверчак, І. Ходань, С. Грабар, П. Щуцький, Д. Дячишин, Т. Космина, М. Кузів, Н. Марків, А. Яричевський, Гиндин, С. І. Чижик, Й. Андрусечко, Г. Ґеба, Т. Пізняк Н. Яремко, А. Космина, В. Мінус, А. Лукаш, П. Прус, С. Куцей, М. Сташко, Ф. Космина, П. Ходань, Вісевський, В. Будняк, Й. Кмець, С. Максимович, І. Ґурняк, І. Кальчиковський, І. Беризовський. Теж дякується нашим господиням, що гарно все зготовили, якими є пані: Попица, Чижик, Маслій, Стек, Бабин, Мінус.

ВЕСТ АЛІС, ВІС.

На скитальців.

В часі гарної забави, влаштованої в домі п. Т. Барсука з нагоди 25-літнього подружого життя приятелів Конрада і Теклі Ман зложили на українських скитальців по $5: Ювиляти і Теодор Барсук. Разом $10 вислано до ЗУАДКомітету.

„БІЛИЙ ДІМ" В ІНДЕПЕНДЕНС, МІЗУРІ.—Це є літня резиденція президента Трумана, а властиво його власна хата, де жила донедавна його мати. Картина знята в часі виборів. Бачимо хлопця, який ранком несе місцеву газету з великою новиною, що прзеидент Труман має добрі вигляди на вибір. „Стенлі", що розносить газету, каже, що найліпшим „костумером" є президент Труман.

СТАЛІН НА МІСЦІ ГІТЛЄРА.

Берлін, 12 листопада. — Большевики докладають всіх зусиль, щоби в цьому місці затерти всі сліди по Гітлєрові: нищать всі пам'ятки, навіть зрівнюють зі землею місця, що могли б нагадувати Гітлєра. Але скрізь на тих місцях вони, звичайно, ставляють пам'ятники Сталінові та червоній армії.

ЗАХІДНА УКРАЇНА — НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА СОБОРНОЇ УКРАЇНИ.

Українська преса в західній Европі друкує заяву Виконного Органу Української Національної Ради, видано з приводу 30 роковин проголошення української державности Західної України та перебрання влади у Львові, в дні 1-го листопада 1918 р. Підкреслюючи значення цего державного акту в історії України, УНРада заявляє: „Українці не ставлять ніяких домагань до чужих земель і готові до тієї конечної, дружньої співпраці і боротьби за свободу. Але українці вимагають такої ж постави і від інших народів, зокрема від своїх сусідів. Західна Україна — це невід'ємна частина Соборної Української Держави".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. К., Шікаго, Ілл. — Слушна заввага. Ми подали помилково за американським часописом, який одного дня написав одне, а другого інакше. Не тільки Труман, прийшовши до влади по смерти свого попередника, зістав президентом з вибору, бо таке саме було з Кулиджом і Теодором Рузвелтом.

І П., Донора, Па. — Адреси Г. не знаємо. Пишіть через Зл. УАДКомітет, який має на скитальщині своїх представників.

о. С. М. — Видруковане в „Свободі" з пятниці.

ПОШУКУВАННЯ

ОЛЕКСАНДРА І ВОЛОДИМИРА ДЕЦЬО зі Львова шукає тітка Олександра Кукрицька. Вістки прошу слати на адресу:
457 WEST 17th STREET,
NEW YORK 11, N. Y.

ДМИТРО Й ІВАН ГОРБОВИЙ з села Повхова, почта Дубецько, пов. Перемишль, шукають:
АННИ ВАШКО,
яка в 1936 або 1937 році приїхала до Америки до своєї тітки Плечон (з дому Новак), має жити десь в околиці Алентавн чи Майнерсвил, і СЛАВКА ЦАН та СЛАВКА СЛІВЯК, які виїхали до Аргентини здається в 1926 році. Хто про них знає, або вони самі, хай пише до:
DIMITRI HERBOWY,
604 Fay Street, Utica, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1971. Тарзан ховається.

Коли він спускався вділ, Тарзан узяв з собою сокиру, яка висіла на стіні для вжитку на випадок вогню.

Він знайшов котел з газоліною і вирубав у ньому дві великі діри.

Коли витікаюча газоліна спливала в закармарки, пан джунглів побіг до комірки з шнурами й там притаївся.

Він почув, як над його головою дудніли скрині з вантаженим добром і він зрозумів, що вони відплинуть.